

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, dana 14. novembar 2022. god
Rev.br.:MK 2080/22

PODUDARNO MIŠLJENJE

sudije

RADOMIR LABAN

slučaju br. KI202/21

Podnosilac

“Kelkos Energy” D.O.O.

Ocena ustavnosti presude ARJ. UZVP. br. 74/21 Vrhovnog suda Kosova od 28. jula 2021. godine

Iskazujući na početku svoje poštovanje i saglasnost sa mišljenjem većine sudija da u ovom slučaju, postoji povreda člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav) u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava (u daljem tekstu: EKLJP), Ja kao sudija Ustavnog Suda smatram da postoji još jedna povreda ustavom zagwarantovanih ljudskih prava koja je učinjena podnosiocu zahteva a koja se odnosi na povredom prava podnosioca zahteva zagwarantovanih članom 46. [Zaštita imovine] Ustava u vezi sa članom 1. [Zaštita imovine] Protokola br. 1 EKLJP), koju ću u daljem tekstu pokušati da obrazložim.

Ja kao sudija se slažem sa činjeničnim stanjem kako je izneto i predstavljeno u presudi i isto činjenično stanje prihvatom kao tačno. Međutim Ja se kao sudija ne slažem sa načinom kako su navodi podnosioca izneti i predstavljeni u presudi i smatram da nisu navedeni svi navodi podnosioca a posebno oni u kojima podnosilac zahteva obrazlaže da licenca predstavlja imovinu i da njeno suspendovanje *“predstavlja direktno mešanje u pravo svojine podnosioca”*.

Zbog gore navedenog, a u skladu sa Pravilima 62 i 63 Poslovnika o radu Ustavnog Suda ja ću pismeno izložiti Moje podudarno mišljenje. Ja ću u cilju što lakšeg i jasnijeg praćenja obrazlaganja Moga podudarnog mišljenja **(I)** ponoviti navode podnosioca zahteva u vezi navodnim povredama prava podnosioca zahteva zagwarantovanih članom 46. [Zaštita imovine] Ustava u vezi sa članom 1. [Zaštita imovine] Protokola br. 1 EKLJP, onako kako ih je izneo sam podnosilac u zahtevu pred Ustavnim Sudom; **(II)** oceniti primenljivost člana 46. [Zaštita

imovine] Ustava i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP; **(III)** izneti sadržaj člana 46. [Zaštita imovine] Ustava i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP; **(IV)** obrazložiti osnovna načela člana 46. [Zaštita imovine] Ustava i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP; **(V)** Primeniti gore navedena osnovna načela na konkretan slučaj; **(VI)** izneti zaključak u vezi sa navodnim povredama prava podnosioca zahteva zagaranтовanih članom 46. [Zaštita imovine] Ustava u vezi sa članom 1. [Zaštita imovine] Protokola br. 1 EKLJP.

(I) Navodi podnosioca zahteva u vezi navodnim povredama prava podnosioca zahteva zagaranтовanih članom 46. [Zaštita imovine] Ustava u vezi sa članom 1. [Zaštita imovine] Protokola br. 1 EKLJP

1. Podnosilac zahteva "Kelkos Energy" tvrdi da odluka Vrhovnog suda, prema kojoj se odlaže izvršenje licence za proizvodnju električne energije od strane ovog preduzeća, predstavlja direktno mešanje u pravo svojine podnosioca zahteva. (vidi, mutatis mutandis Tri traktora AB, str. 21, stav 53).
2. Dalje, podnosilac obrazlaže da svako ima pravo na imovinu i bogatstvo, sam ili u zajednici sa drugima i niko ne postupa da arbitrarno bude lišen svoje imovine. Ove odredbe o zaštiti imovine sadržane su u članu 17, Univerzalne deklaracije za zaštitu ljudskih prava i to ne znači samo slobodu sticanja i posedovanje imovine, već drugome izuzima pravo da nekome arbitrarno oduzme imovinu.
3. Podnosilac navodi da član 1, Protokola 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava („EKLJP“) predviđa da: „Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.“ [Dodato naglasak]. Štaviše član 46 Ustava predviđa da se jemči pravo svojine i da niko ne može biti lišen svoje imovine. arbitrarno. Član 53 Ustava takođe predviđa da se ljudska prava i slobode garantovane Ustavom, tumače u skladu sa sudskim odlukama Evropskog suda za ljudska prava u daljem tekstu „ESLJP“.
4. Podnosilac tvrdi da imajući u vidu sve gore navedene pravne akte i imperativ/fundamentalne norme da oni sadrže u vezi sa pravom svojine i posebno definiciju Ustava u vezi sa ovim pravom – jasno se vidi da je pravo na imovinu fundamentalno i nepovredivo ljudsko pravo. To se takođe vidi i iz činjenice da se u Ustavu pravo svojine nalazi u delu gde se nalaze osnovna ljudska prava.
5. Dalje, podnosilac obrazlaže imajući u vidu jurisprudenciju ESLJP-a – kroz član 53 Ustava – mora se uzeti u obzir da se koncept svojine veoma široko tumači. Prema jurisprudenciji ESLJP-a- da ovaj koncept ne obuhvata samo svojinu i pravo nad njom – u materijalnom i klasičnom smislu reči, već obuhvata širok spektar novčanih prava – prava koja proizilaze, između ostalog, iz licenci kao i prava koja proizilaze iz vođenja biznisa. [A. Grgić; G. Mataga; M. Longar i A. Vilfan, Pravo svojine prema Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima, strana 7., stav 2] [Naglasak dodat]. Čak idući još dalje, u Pressos Compania Naviera SA et al protiv Belgije, ESLJP je zaključio da se i zahtev za naknade može smatrati imovinom – u imovinskom smislu i uživa zaštitu u skladu sa članom 1, Protokola 1 EKLJP-a – kada je stranka dovoljno dokazala da postoji legitimno očekivanje da se takav zahtev može realizovati. Očekivanje je legitimno ako je zasnovano na zakonu [N.K.M protiv Mađarske, stav 35]. U slučaju tužioca - nesporno je da je postojalo legitimno očekivanje - i da je to legitimno očekivanje bilo zasnovani na zakonu.
6. Potom u svojim navodima podnosilac zahteva tvrdi da u skladu sa sudskom praksom EKLJP-a – dobijanje dozvole za proizvodnju električne energije od RUE-a, na osnovu relevantnih vođenih dozvola i ekoloških dozvola izdatih od strane MPŽS-a – radi

vršenja ove privredne delatnosti prema definisanim zakonskim uslovima (u ovom slučaju prema kriterijumima predviđenim u relevantnom zakonodavstvu) predstavlja imovinu u smislu sredstava koja proističu iz obavljanja privredne delatnosti. Imajući u vidu legitimna očekivanja – jer su opravdano očekivali da posluju u skladu sa Zakonom pošto je sama država garantovala da će, ako ispunjavaju zakonske uslove (budu licencirani), njima biti zagarantovana nesmetana delatnost– onda ovo njegovo legitimno očekivanje uživa zaštitu iz člana 46 Ustava, a u vezi sa članom 1, Protokola 1, EKLJP-a.

7. Dalje, podnosilac navodi da ESLJP je, štaviše, u slučaju Tri traktora AB - zaključio da ekonomski interesi koji proizilaze iz upravljanja firmom koja predstavlja imovinu i to u slučaju o kojem je reč licenca za prodaju alkoholnih pića, koje je opozvan. Tužilac je – u skladu sa odlukom ESLJP-a – podneo povredu prava na imovinu u smislu člana 1, Protokola 1, EKLJP-. Dakle, prema ovom zaključku ESLJP-a, legitimna očekivanja koja ima držalac licenci u vezi sa obavljanjem te delatnosti za koju je ovlašćen prema licenci uživaju zaštitu prema članu 1 Protokola 1 EKLJP-a.
8. Podnosilac posebno ističe da *“Licence za proizvodnju električne energije izdate podnosiocu zahteva “Kelkos Energy” od strane RUE-a, su od suštinskog značaja za delatnost ove kompanije, jer u trenutku sprovođenja odluke preduzeću je privremeno zabranjeno poslovanje na osnovu te dozvole kompanija je dužna da obustavi svoju delatnost u celini dok sud ne donese meritornu odluku po tom pitanju. Imajući u vidu preopterećenost sudova predmetima, očekuje se da će meritorna odluka o predmetu biti doneta nakon više od tri (3) godine.”*
9. Podnosilac zahteva da mu je pričinjena šteta i da je dovoljno je samo pogledati proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora za godine 2017-2020. Prema samim izveštajima KOSTT-a, proizvedena električna energija i puštena u mrežu od strane podnosioca zahteva za 2019. godinu iznosi 46.526 MVh električne energije, od ukupno 191.700 MVh proizvedenih iz obnovljivih izvora na Kosovu. Takođe, za 2020. godinu (kao godinu pandemije) podnosilac zahteva je proizveo 35.744,51 MVh čiste električne energije. Ovi podaci dokazuju da će se podnosiocu zahteva, onemogućavanjem proizvodnje električne energije naneti izuzetno velika šteta.
10. Podnosilac zahteva kao dokaz prilaže a: Godišnji izveštaji KOSTT-a za 2019. i 2020. godinu. Dalje, podnosilac tvrdi da osim što je šteta velika u novčanom smislu, ona je i nenadoknadviva. I to zato što, baš kao što se zna u multinacionalnim korporacijama – čiji je deo i podnosilac zahteva (Kelkos Energy je deo e Kellag), struktura finansiranja i finansijski instrumenti za finansiranje ovakvih investicionih projekata su komplikovani. Ukoliko se ne započne sa povraćajem uloženih sredstava na toliko dug period (najmanje 3 godine) to će rezultirati finansijskom nemogućnošću preživljavanja kompanije Kellkos – i veoma će joj ozbiljno pretiti likvidacija.
11. Podnosilac dalje navodi da imajući u vidu gore rečeno u vezi sa ugrožavanjem legitimnih očekivanja podnosioca zahteva i zaštitom koju ta legitimna očekivanja uživaju prema EKLJP-a – podnosilac se ponovo poziva na član 1, stav 1, Protokola 1 EKLJP-a, koji predviđa „Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.“ [Dodat akcenat.]. Kao i na član 2, istog člana, koji predviđa: „Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korišćenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni“.

12. Dalje podnosilac navodi da u predmetu *Lonnroth protiv Švedske* (1982. godine), 5 EHHR 85, ESLJP je uspostavio tri (3) osnovna principa, koji se primenjuju to se ti intervencije/ograničenja prava na imovinu – u skladu sa članom 1, Protokola 1 EKLJP-a i oni su sledeći: (i) Princip zakonitosti; (ii) Princip postojanja legitimnog cilja u zaštiti javnog interesa i (iii) princip pravične ravnoteže između zaštite javnog interesa i prava na imovinu dotičnog lica (srazmernost).
13. Podnosilac smatra da sama EKLJP ne vidi pravo na imovinu kao apsolutno pravo, već predviđa da se u ovom pravu može i intervenisati. Međutim, svako zadiranje u imovinu može biti opravdano samo ako je zasnovan na zakonu [Saliba protiv Malte, stav 37], zasnovan je na legitimnom cilju koji je u javnom ili opštem interesu i ograničenje ovog prava mora biti zasnovano na principu proporcionalnosti, odnosno – ne lišiti nikoga ako se drugim(lakšim) sredstvima/merama može postići zaštita opšteg interesa.
14. Podnosilac se dalje poziva na praksu ESLJP koji je u slučaju *Capital Bank AD protiv Bugarske*, br. 49429/99, utvrdio da kriterijum zakonitosti, pretpostavlja, između ostalog, da domaći zakon treba da obezbedi mehanizam za zaštitu od arbitrarnog mešanja od strane javnih organa. Sud dalje navodi da „koncept zakonitosti i vladavine prava u demokratskom društvu zahteva da mere koje utiču na ljudska prava budu predmet razmatranja pred nezavisnim pravosudnim organima.“ Dakle, prema ESLJP-u „svako mešanje u mirno uživanje imovine moraju biti praćeno procesnim garancijama koje omogućavaju fizičkim ili pravnim licima da iznesu svoj slučaj nadležnim organima kako bi ozbiljno osporili korake kojima se zadire u prava zagarantovana ovom odredbom.“
15. Na kraju podnosilac navodi da , na osnovu člana 119, stava 4, Ustava Republike Kosovo, koji kaže: „Republika Kosovo će podržati blagostanje svih svojih stanovnika putem pospešivanja održivog ekonomskog razvoja.“ a koji obavezuje državu i sve njene institucije da izgrade osnovne uslove kako bi privatni sektor mogao da napreduje u održivom ekonomskom razvoju (Komentar Ustava Kosova, Tom I), Vrhovni sud je svojom presudom postupio u suprotnosti sa ovim članom. Imajući u vidu postojeće energetske kapacitete Republike Kosovo i činjenicu da pored istaknutog nedostatka proizvodnih kapaciteta, imamo i globalnu energetska krizu, i enormno povećanje cena uvoza, presuda Vrhovnog suda je u direktnoj suprotnosti sa članom 119, stavom 4 pošto ova presuda obeshrabruje odživi privredni razvoj.
16. Podnosilac zahteva zaključuje da imajući u vidu ono što je gore rečeno u vezi sa pogrešnim sprovođenjem procesnog prava i u vezi sa nedostatkom uverljivog obrazloženja u odluci Vrhovnog suda, može se reći da mešanje u imovinska prava podnosioca zahteva nije bilo praćeno dovoljnim garancijama protiv arbitarnosti, a kao posledica toga nije bilo u skladu sa članom 1, protokola 1 EKLJP-a.
17. Podnosilac zahteva od Ustavnog Suda zahteva da utvrdi da je bilo povreda člana 46 (Zaštita imovine) Ustava i člana 1, Protokola 1 (Zaštita imovine) Evropske konvencije o ljudskim pravima;

(II) Ocena primenljivost člana 46. [Zaštita imovine] Ustava i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP

18. Najpre podsećam da je podnosilac zahteva kompanija “Kelkos Energy” D.O.O. deo Kelag Group. kompanija koja se bavi proizvodnjom električne energije iz obnovljivih izvora na Kosovu koja je u svrhu proizvodnje uspostavila potrebnu infrastrukturu za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora.

19. Podnosilac zahteva je obavljao svoju delatnost na osnovu relevantnih odluka (licenci) državnih organa, odnosno Regulatornog ureda za energiju (u daljem tekstu: RUE), koji je u kontinuitetu donosio odluke (licenci) koje su podnosiocu zahteva omogućile investiranje u kapacitete za proizvodnju električne energije kroz izgradnju infrastrukture za hidroelektrane. Na osnovu ove investicije, podnosilac zahteva je u najmanju ruku od 2019. godine počeo sa proizvodnjom električne energije.
20. Podnosilac zahteva je posle izgradnje infrastrukture u cilju započinjanja njegove poslovne delatnosti odnosno proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora aplicirao i pribavio vodne dozvole, relevantne odluke o ekološkim dozvolama, kao i relevantne licence za proizvodnju električne energije, izdate od strane Ministarstva ekonomije i životne sredine (u daljem tekstu: MEŽS) i RUE-a, kao što su: (i) odluka o vodenoj dozvoli za HE Belaja L.U. 13, 4981/20 od 03.11.2020. godine; (ii) odluka o VD za HE Dečani L.U. 14, 4982/20 od 04.11.2020. godine; (iii) odluka o ekološkoj dozvoli (ED) za HE Belaja 19, 5837/ZSP od 06.11.2020. godine; (iv) odluka o ED za HE Dečani 19, 5837/ZSP od 06.11.2020. godine; (v) odluka RUE-a za HE Dečani V-1303-2020 od 12.11.2020. godine; (vi) odluka RUE-a za HE Belaja V-1304-2020 od 12.11.2020. godine; (vii) licenca za proizvodnju električne energije za HE Dečani LJ-49/20 od 12.11.2020. godine i (viii) licenca za proizvodnju električne energije za HE Belaja LI-50/20 od 12.11.2020. godine.
21. U slučaju pred nama, podnosilac zahteva tvrdi da su redovi sudovi uvođenjem privremene mere kojom su naložili da se **(i)** USVAJA SE kao osnovan predlog tužioca/predlagača F.S.; **(ii)** ODLAŽE SE izvršenje sledećih odluka prve optužene strane – MEŽS-a: 1. vodne dozvole za HE Belaja, L.U. 13, 4981/20 od 03.11.2020. godine; 2. odluke o vodenoj dozvoli za HE Dečani, L.U. 14, 4982/20 od 04.11.2020. godine; 3. odluke o ekološkoj dozvoli za HE Belaja, 19/5837/ZSP od 06.11.2020. godine i 4. odluke o ekološkoj dozvoli za HE Dečani, 19/5837/ZSP od 06.11.2020. godine, dok sud konačnom sudskom odlukom ne odluči po tužbi tužioca; **(iii)** ODLAŽE SE izvršenje sledećih odluka druge optužene strane – Regulatornog ureda za energiju: 1. odluke V_1303_2020 od 12.11.2020. godine; 2. odluke V_1304_2020 od 12.11.2020. godine; 3. licence za proizvodnju električne energije za HE Dečani, Li_49/20 od 12.11.2020. godine i 4. licence za proizvodnju električne energije za HE Belaja, Li_50/20 od 12.11.2020. godine, dok sud konačnom sudskom odlukom ne odluči po tužbi tužioca.
22. Podnosilac tvrdi da je uvođenjem privremene mere na neodređeno vreme, ustvari došlo do ukidanja poslovnih licenci, te su odluke redovnih sudova, odnosno osporena presuda ARJ. UZVP. br. 74/21 Vrhovnog suda Kosova od 28. jula 2021. godine u suprotnosti sa članom 46. [Zaštita imovine] Ustava, kao i članom 1. Protokola br. 1 EKLJP-a.
23. Podnosilac zahteva navodi: *“Licence za proizvodnju električne energije koje je podnosiocu zahteva, “Kelkos Energy”, dodelio RUE, od suštinskog su značaja za aktivnost ove kompanije, jer je u trenutku izvršenja sudske odluke kojom se privremeno zabranjuje poslovanje na osnovu te licence, kompanija prinuđena da u potpunosti obustavi svoju delatnost do meritornog rešavanja predmeta od strane suda. S obzirom na preopterećenost sudova predmetima, za meritornu odluku o predmetnoj stvari se očekuje da će biti doneta posle više od tri (3) godine”.*
24. Za potrebe ispitivanja navoda podnosioca zahteva o povredi člana 46. Ustava u vezi sa članom 1. Protokola br. 1 EKLJP, prvo ću oceniti da li licenca predstavlja “imovinu” u smislu ovih odredbi, kako bih utvrdio dali su u konkretnom slučaju primenljivi član 46. [Zaštita imovine] Ustava, i član 1. Protokola br. 1 EKLJP-a.
25. U tom smislu, pozivam se na sudsku praksu ESLJP-a, kojom je utvrđeno da dozvola za vođenje poslovanja predstavlja imovinu ukidanje te dozvole predstavlja mešanje u

pravo zagaranovano članom 1. Protokola br. 1 (vidi, predmete ESLJP-a Megadat.com SRL protiv Moldavije, br. 21151/04, presuda od 8. aprila 2008. godine, stavovi 62-63; Bimer S.A protiv Moldavije, br. 15084/03, presuda od 10. jula 2007. godine, stav 49; Rosenzweig i Bonded Warehouses Ltd. protiv Poljske, od 30 novembra 2005, aplikacija br 51728/99 stav 49.; Capital Bank AD protiv Bugarske, od 24 februara 2006, aplikacija br 49429/99) stav 130.; Tre Traktörer Aktiebolag protiv Švedske, br. 10873/84, presuda od 7. jula 1989. godine, stav 53.; Vékony protiv Mađarske, br. 65681/13 presuda od 1. juna 2015, stav 29.; Fredin protiv Švedske (br. 1), br. 12033/86, presuda od 18. februara 1991, stav 40.; Malik protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 23780/08, presuda od 24 septembra 2012, stav 90).

26. Najpre, primećujem da je ESLJP u svojoj sudskoj praksi dosledno smatrao licencu "imovinom" u smislu člana 1. Protokola br. 1 EKLJP, čak je smatrao da ukidanje važeće dozvole za vođenje poslovne delatnosti, u određenim slučajevima, predstavlja povredu prava na mirno uživanje imovine iz člana 1. Protokola br. 1 Konvencije (vidi, predmete ESLJP-a Megadat.com SRL protiv Moldavije, br. 21151/04, presuda od 8. aprila 2008. godine, stav 63; Bimer S.A protiv Moldavije, br. 15084/03, presuda od 10. jula 2007. godine, stav 49).
27. Dalje, u svetlu sudske prakse Suda, povlačenje važećih dozvola za vođenje biznisa predstavlja mešanje u pravo na mirno uživanje imovine zagaranovano članom 1. Protokola br. 1. Ono predstavlja meru kontrole korišćenja imovine, koja se ispituje prema drugom stavu člana 1 Protokola br. 1 EKLJP-a (vidi slučajeve ESLJP-a, Tre Traktörer Aktiebolag protiv Švedske, napred citiran, stav 55; Rosenzweig i Bonded Warehouses Ltd. protiv Poljske, br. 51728/99, napred citiran, stav 49).
28. Potom, podsećam da je posedovanje licence bilo osnovni uslov od koga je podnosilac zahteva zavisio za obavljanje svog poslovanja, i da je njeno ukidanje imalo efekat automatskog prestanka dalje privredne delatnosti podnosioca zahteva. Stoga je ukidanje licence predstavljalo mešanje u imovinu banke podnosioca predstavke i član 1. Protokola br. 1 je primenljiv" (vidi predmet Capital Bank AD protiv Bugarske, napred citiran, stav 130).
29. Potom, u predmetu Vékony protiv Mađarske, ESLJP je razmotrio zahtev u kome je došlo do zakonskog ukidanja ranije dozvole podnosiocu predstavke za prodaju duvana, umesto koje mu u tenderskom postupku nije dodeljena druga. U tom slučaju, ESLJP je naglasio da je bilo teško za Sud zamisliti da se ova dozvola, koja jednom garantuje značajan udeo u prometu podnosioca predstavke ne smatra „imovinom“ u smislu člana 1 Protokola br. 1. ESLJP je dalje podsetio da je povlačenje dozvole za obavljanje poslovnih aktivnosti predstavljalo mešanje u pravo na mirno uživanje imovine kako je sadržano u članu 1 Protokola br. 1. S obzirom na očigledne ekonomske interese koji povezuju maloprodaju duvana sa poslovanjem podnosioca predstavke uopšte, Sud je ocenio da je zakonom propisano ukidanje dugogodišnje dozvole za duvan predstavljalo mešanje u njegova prava iz člana 1 Protokola br. 1 i to bez obzira na štetne posledice pušenja koje omogućava maloprodaja duvana. (vidi predmet ESLJP-a, Vékony protiv Mađarske, napred citiran, stav 29).
30. Nadalje, prema ESLJP-u, dozvola za zemaljsko televizijsko emitovanje u celoj zemlji bez dodeljene frekvencije za emitovanje je predstavila lišenje svrhe posedovanja licence (vidi predmet ESLJP-a, Centro Europa 7 S.R.L. i di Stefano protiv Italije, br. 38433/09, presuda od 07 juna 2012, stav 177).
31. Slično tome, prema ESLJP-u, licenca za prikupljanje mlađi dagnji, povezano s uobičajenim obavljanjem delatnosti akva kulture podnosioca zahteva, smatralo se „imovinom“, a privremena zabrana prikupljanja mlađi dagnji smatrala se ograničenjem

te dozvole (vidi predmet ESLJP-a, O'Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd protiv Irske, br 44460/16, presuda od 08 oktobra 2018, stav 89).

32. Stoga, na osnovu svega gore navedenog, utvrđujem da poslovna licenca predstavlja "imovinu" iz člana 46. Ustava i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP.
33. U konkretnom slučaju, utvrđujem da je podnosilac zahteva imao važeće poslovne licence i dozvolu za rad, i to odluke Regulatornog ureda za energiju 1. odluke V_1303_2020 od 12.11.2020. godine; 2. odluke V_1304_2020 od 12.11.2020. godine; 3. licence za proizvodnju električne energije za HE Dečani, Li_49/20 od 12.11.2020. godine i 4. licence za proizvodnju električne energije za HE Belaja, Li_50/20 od 12.11.2020. godine, stoga sud zaključuje da navod podnosioca potpada pod član 1. Protokola br. 1 EKLJP, kao i član 46 Ustava i da su oba ova člana u konkretnom slučaju primenljiva.

(III) Sadržaj člana 46. [Zaštita imovine] Ustava i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP

34. U tom smislu, prvo podsećam na sadržaj člana 46. [Zaštita imovine] Ustava i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP.

1. *"Garantuje se pravo na imovinu.*
2. *Korišćenje imovine je regulisano zakonom, u skladu sa javnim interesom.*
3. *Niko se ne može arbitrarno lišiti lične imovine. Republika Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo mogu izvršiti eksproprijaciju imovine ako je ista u skladu sa zakonom, ako je neophodna ili adekvatna za postizanje javnih ciljeva ili podržavanje javnog interesa, a za koju se vrši neposredna adekvatna kompenzacija licu ili licima, imovina kojih se ekspropriše".*

[...]

Član 1. [Zaštita imovine] Protokola br. 1 EKLJP:

1. *Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.*
2. *Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi obezbedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni.*

(IV) Osnovna načela člana 46. [Zaštita imovine] Ustava i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP.

35. Sadržaj člana 1. Protokola br. 1 EKLJP i njegovu primenu, ESLJP je tumačio kroz svoju sudsku praksu, na koju ću se, kao što je prethodno navedeno, pozvati u vezi sa tumačenjem navoda podnosioca zahteva o povredi člana 46. Ustava u vezi sa članom 1. Protokola br. 1 EKLJP.
36. U pogledu prava koja su zagantovana i zaštićena članom 46. Ustava, prvo ocenjujem da pravo na imovinu iz stava 1. člana 46. Ustava garantuje pravo na posedovanje imovine; stav 2. člana 46. Ustava utvrđuje način korišćenja imovine, jasno precizirajući da se njeno korišćenje reguliše zakonom i u skladu sa javnim interesom; i, u stavu 3. garantuje da se niko ne može arbitrarno lišiti imovine, utvrđujući takođe i uslove pod

kojima se imovina može ekspropriisati (vidi, slučaj Suda KI50/16, podnosilac Veli Berisha i drugi, rešenje o neprihvatljivosti od 10. marta 2017. godine; KI 67/16, podnositeljka Lumturiye Voca, rešenje o neprihvatljivosti, od 6. decembra 2016. godine).

37. Podsećam da na osnovu stava 2. člana 46. Ustava, pravo na imovinu može biti ograničeno zakonom. U ovom slučaju, smatram da Skupština, kao zakonodavni organ, ima pravo da zakonom reguliše korišćenje imovine, u skladu sa javnim interesom.
38. Što se pak tiče prava zagaranтовanih i zaštićenih članom 1. Protokola br. 1 EKLJP, primećujem da je ESLJP utvrdio da se pravo na imovinu sastoji od tri različita pravila. Prvo pravilo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je opšte prirode izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvesnim uslovima. Treće pravilo, sadržano u stavu dva ovog člana, dozvoljava da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, da kontrolišu korišćenje imovine u skladu sa opštim interesom, primenjujući one zakone koje smatraju potrebnim za tu svrhu (vidi, predmet ESLJP-a Sporrang i Lonnrot protiv Švedske, br. 7151/75, 7152/75, presuda od 23. septembra 1982. godine, stav 61; i, slučaj Suda, KI 86/18, podnosilac Slavica Đorđević, presuda od 3. februara 2021. godine, stav 140).
39. Sva gore navedena pravila ipak nisu "različita" u smislu da nisu povezana. Drugo i treće pravilo se odnose na posebne slučajeve mešanja u pravo na mirno uživanje imovine i trebaju biti tumačena u svetlu opšteg principa izraženog u prvom pravilu (vidi, predmete ESLJP-a Bruncrona protiv Finske, od 16 februara 2005 aplikacija br. 41673/98 stav 65.; Anheuser-Busch Inc. protiv Portugala, od 11 januara 2007 aplikacija 73049/01 stav 62; James i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 8793/79, presuda od 21. februara 1986. godine, stav 37; Beyeler protiv Italije, br. 33202/96, presuda od 5. januara 2000. godine, stav 98, i vidi slučaj Suda, KI129/16, podnosilac "KOSBAU GmbH", rešenje o neprihvatljivosti od 13. novembra 2017. godine, stav 35).
40. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način neće umanjiti pravo države da sprovodi zakone koje smatra neophodnim da kontrolišu korišćenje imovine u skladu sa opštim interesom ili da obezbedi plaćanje poreza ili drugih doprinosa ili kazni. (vidi, predmete ESLJP-a Bivši kralj Grčke i drugi protiv Grčke, br. 25701/94, presuda od 23. novembra 2000. godine, stav 50).
41. Međutim, mešanje mora ispunjavati određene uslove: mora biti u skladu s načelom zakonitosti i težiti legitimnom cilju na način koji je razumno proporcionalan cilju koji se želi ostvariti (vidi predmet ESLJP-a Beyeler protiv Italije, napred citiran, stavovi 108. - 114.).
42. Taj pristup predstavlja strukturu metode koju Sudovi koristi za ispitivanje predmeta kada se uveri da je član 46 Ustava i član 1. Protokola br. 1 primenjiv. On se sastoji od niza uzastopnih koraka u kojima se rešavaju sljedeća pitanja: Je li došlo do mešanja u pravo podnosioca zahteva na mirno uživanje njegove „imovine“? Ako jest, predstavlja li to mešanje lišavanje vlasništva? Ako nije, je li reč o kontroli upotrebe vlasništva? Ako se mere koje su uticale na prava podnosioca zahteva ne mogu smatrati ni lišavanjem ili kontrolom upotrebe vlasništva, Sud tumači činjenično stanje predmeta u svetlu opšteg pravila poštovanja mirnog uživanja „imovine“.

(V) Primena gore navedenih osnovnih načela na konkretan slučaj.

43. Kako bi ispitao navode podnosioca zahteva u vezi sa povredom člana 46. [Zaštita imovine] Ustava i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP, prethodno mora sprovesti test koji se

sastoji od 4 (četiri) koraka, odnosno mora se utvrditi; **(1)** da li je bilo smetnji ili mešanja u mirno uživanje imovine i koji vid mešanja postoji u konkretnom slučaju; **(2)** da li je smetnja ili mešanja u mirno uživanje imovine bila propisana zakonom; **(3)** da li je smetnja ili mešanja u mirno uživanje imovine bila imala legitiman cilj; i **(4)** da li je smetnja ili mešanja u mirno uživanje imovine bila proporcijalna odnosno bilo srazmerno.

(1) dali je bilo smetnji ili mešanja u mirno uživanje imovine i koji vid mešanja postoji u konkretnom slučaju

44. Primećujem da je podnosilac zahteva imao važeću licencu i dozvolu za rad, i to; Ministarstva ekonomije i životne sredine (u daljem tekstu: MEŽS) 1. vodne dozvole za HE Belaja, L.U. 13, 4981/20 od 03.11.2020. godine; 2. odluka o vodenoj dozvoli za HE Dečani, L.U. 14, 4982/20 od 04.11.2020. godine; 3. odluke o ekološkoj dozvoli za HE Belaja, 19/5837/ZSP od 06.11.2020. godine i 4. odluke o ekološkoj dozvoli za HE Dečani, 19/5837/ZSP od 06.11.2020. godine, kao i odluke i licence Regulatornog ureda za energiju (u daljem tekstu: RUE); 1. odluke V_1303_2020 od 12.11.2020. godine; 2. odluke V_1304_2020 od 12.11.2020. godine; 3. licence za proizvodnju električne energije za HE Dečani, Li_49/20 od 12.11.2020. godine i 4. licence za proizvodnju električne energije za HE Belaja, Li_50/20 od 12.11.2020. godine.
45. Iz spisa predmeta proizilazi da je tužilac Osnovnom sudu u Prištini, Departman za upravne poslove, dana 04.12.2020. godine, podneo tužbu za poništaj gore navedenih odluka tuženih sa razlozima kao u tužbi. Uz tužbu je podneo i predlog za odlaganje izvršenja odluka.
46. Osnovni sud u Prištini je, postupajući po tužbi, rešenjem A.br.2081/20, od 08.12.2020. godine, usvojio kao osnovan zahtev tužioca za odlaganje izvršenja odluka tuženih i suspendovao izvršenje licenci na neodređeni period sve dok Sud odluči konačnom sudskom odlukom u vezi sa tužbom tužilaca.
47. Apelacioni sud je rešenjem AA.br.2/21 od 14 januara 2021 godine vratio predmet na ponovno odlučivanje Osnovnom Sudu.
48. Osnovni sud u Prištini je, u ponovljenom postupku, rešenjem A.br.2081/20, od 11.02.2021. godine, ponovo usvojio kao osnovan zahtev tužioca za odlaganje izvršenja odluka tuženih i suspendovao izvršenje licenci na neodređeni period sve dok Sud odluči konačnom sudskom odlukom u vezi sa tužbom tužilaca.
49. Apelacioni sud je rešenjem AA. br. 320/21 od 26.04.2021 godine prihvatio kao osnovane žalbe tuženi i preinačio rešenjem A.br.2081/20 Osnovnog suda u Prištini od 11.02.2021. godine tako što je odbio predloge tužioca za odlaganje izvršenja odluka tuženih i suspendovanje izvršenje licenci.
50. Dana 28. jula 2021. godine, Vrhovni sud je presudom [ARJ. UZVP. br. 74/2021] odlučio: (i) usvaja se kao osnovan zahtev tužilaca F.S., Xh.K. i M.L. za vanredno preispitivanje sudske odluke podnet protiv rešenja Apelacionog suda AA. br. 320/21 od 26. aprila 2021. godine; (ii) ukida se rešenje Apelacionog suda AA. br. 320/21 od 26. aprila 2021. godine; (iii) ostaje na snazi rešenje Osnovnog suda u Prištini – Odeljenje za upravne sporove A-U. br. 208/20 od 01.02.2021. godine.
51. Na osnovu gore navedenog, utvrđujem da je Osnovni sud u Prištini je, u ponovljenom postupku, rešenjem A.br.2081/20, od 11.02.2021. godine, ponovo usvojio kao osnovan zahtev tužioca za odlaganje izvršenja odluka tuženih i suspendovao izvršenje licenci na

neodređeni period sve dok Sud odluči konačnom sudskom odlukom u vezi sa tužbom tužilaca.

52. Dalje utvrđujem da je Vrhovni sud je presudom [ARJ. UZVP. br. 74/2021] u tački (III) ostavio na snazi rešenje Osnovnog suda u Prištini – Odeljenje za upravne sporove A-U. br. 208/20 od 01.02.2021. godine kojim je usvojen kao osnovan zahtev tužioca za odlaganje izvršenja odluka tuženih i suspendovano izvršenje licenci na neodređeni period sve dok Sud odluči konačnom sudskom odlukom u vezi sa tužbom tužilaca.
53. Stoga zaključujem da je podnosiocu zahteva suspendovana ili odloženo izvršenje važeće poslovne licence i dozvola za rad na osnovu odluka javnih organa i redovnih sudova na neodređeni period sve dok Sud odluči konačnom sudskom odlukom u vezi sa tužbom tužilaca.
54. Utvrđujem da su to mere koje je ESPLJ, prema trećem pravilu, okvalificirao kao kontrolu korišćenja imovine obuhvaćaju niz situacija, uključujući, na primer, sljedeće: ukidanje dozvola ili promenu uslova za dozvole koji utiču na vođenje poslovanja (vidi predmete ESLJP-a, Tre Traktörer Aktiebolag protiv Švedske, napred citiran, stav 55; Rosenzweig i Bonded Warehouses Ltd. protiv Poljske, napred citiran stav 49; Megadat.com SRL protiv Moldavije, napred citiran, stav 65; Bimer S.A protiv Moldavije, napred citiran, stav 49.);
55. Podsećam da u skladu sa praksom ESLJP oduzimanje ili povlačenje važećih dozvola za vođenje biznisa predstavlja mešanje u pravo na mirno uživanje imovine zagarantovano članom 1. Protokola br. 1. Ono predstavlja meru kontrole korišćenja imovine, koja se ispituje prema drugom stavu člana 1 Protokola br. 1 (vidi predmete ESLJP-a, Tre Traktörer Aktiebolag protiv Švedske, napred citiran, stav 55; Rosenzweig i Bonded Warehouses Ltd. protiv Poljske, napred citiran, stav 49).
56. Sledstveno, zaključujem da je Vrhovni sud je presudom [ARJ. UZVP. br. 74/2021] kojom je u tački (III) ostavio na snazi rešenje Osnovnog suda u Prištini – Odeljenje za upravne sporove A-U. br. 208/20 od 01.02.2021. godine, a kojim je usvojen kao osnovan zahtev tužioca za odlaganje izvršenja odluka tuženih i suspendovano izvršenje licenci na neodređeni period sve dok Sud odluči konačnom sudskom odlukom u vezi sa tužbom tužilaca odloženo izvršenje odnosno suspendovana važeća poslovna licenca podnosiocu zahteva što je za posledicu imalo mešanje u pravo na mirno uživanje imovine podnosioca, odnosno do kontrole korišćenja imovine podnosioca zahteva, a kao rezultat toga odmah podnosiocu zahteva je onemogućeno da obavlja privrednu aktivnost i onemogućeno mu je da obavlja svoju poslovnu delatnost za koju je imao važeće dozvole.
57. Međutim podsećam da bez obzira na to što Sudovi utvrde da je odlukama javnih organa došlo do mešanja u pravo na mirno uživanje imovine podnosioca, da bi se utvrdila povreda moraju se ispuniti i drugi kriterijumi koji su navedeni u predmetu Megadat.com SRL protiv Moldavije, ESLJP je naveo da, kako bi mera kontrole korišćenja imovine bila opravdana i da ne predstavlja povredu prava na imovinu, ista mora biti predviđena zakonom, u skladu sa opštim interesom i da postoji odnos proporcionalnosti između date mere i cilja koji se želi ostvariti (vidi, predmet ESLJP-a Megadat.com SRL protiv Moldavije, citirano iznad, stav 66).

(2) dali je smetnja ili mešanja u mirno uživanje imovine bila propisana zakonom

58. Da bih sproveo ovaj korak testa odnosno utvrdio dali je smetnja ili mešanja u mirno uživanje imovine bila propisana zakonom Ja ću najpre izložiti **(a)** Opšta načela ESLJP

prikazana u sudskoj praksi u vezi sa izrazom „propisano zakonom“ („prescribed by law“) i potom izvršiti **(b)** Primena opštih načela Propisano zakonom“ („prescribed by law“)

(a) Opšta načela ESLJP prikazana u sudskoj praksi u vezi sa izrazom „propisano zakonom“ („prescribed by law“)

59. Svako mešanje u prava zaštićena članom 1. Protokola br. 1 mora biti u skladu s pretpostavkom zakonitosti (vidi predmete ESLJP-a Vistiņš i Perepjolkins protiv Latvije, br. 71243/01, presuda od 25 oktobra 2012, stav 95.; Béláné Nagy protiv Mađarske, br. 53080/13, presuda od 13 decembra 2016, stav 112.). Izraz „uz uslove predviđene zakonom“ koji se odnosi na svako mešanje u pravo na mirno uživanje „imovine“ treba se tumačiti na isti način kao izraz „u skladu sa zakonom“ iz člana 8. EKLJP u odnosu na mešanje u prava zaštićena tom odredbom ili izraz „propisano zakonom“ koji se odnosi na mešanje u prava zaštićena na temelju članaka 9, 10. i 11. EKLJP.
60. Načelo zakonitosti prvi je i najvažniji zahtev iz člana 1. Protokola br. 1. Druga rečenica prvog stava mešanje u „imovinu“ dopušta isključivo „uz uslove predviđene zakonom“, a drugi stav priznaje kako države imaju pravo kontrolisati upotrebu imovine izvršavajući „zakone“. Osim toga, vladavina prava, jedno od temeljnih načela demokratskog društva, deo je svih članova EKLJP (vidi predmete ESLJP-a, Iatridis protiv Grčke, presuda od 25 marta 1999, br. 31107/96 stav 58.; Bivši kralj Grčke i drugi protiv Grčke citirana gore stav 79; i Broniowski protiv Poljske br. 31443/96, presuda od 22. juna 2004. godine, stav 147).
61. Postojanje pravne osnove u domaćem zakonu samo po sebi nije dovoljno da bi se zadovoljilo načelo zakonitosti. Osim toga, pravna osnova mora imati određenu kakvoću, odnosno mora biti spojiva s vladavinom prava i mora pružati jemstva protiv proizvoljnosti. S tim u vezi treba istaknuti da, kada se govori o „zakonu“, član 1. Protokola br. 1 aludira na isti koncept na koji EKLJP upućuje u drugim članovima pri korišćenju tog izraza, koncept koji obuhvaća i zakone i sudsku praksu (vidi predmete ESLJP-a, Špaček, s.r.o., protiv Češke Republike, br. 26449/95, presuda od 09 novembra 1999, stav 54; Vistiņš i Perepjolkins protiv Letonije, citiran gore, stav 96).
62. Načelo zakonitosti takođe podrazumeva da su primenjive odredbe domaćeg prava dovoljno dostupne, precizne i predvidljive u svojoj primeni (vidi predmete ESLJP-a, Beyeler protiv Italije, citiran iznad stav 109; Ališić i drugi protiv Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Srbije, Slovenije i Bivše jugoslavenske republike Makedonije, br. 60642/08, presuda od 16 jula 2016, stav 103; Centro Europa 7 S.R.L. i DI Stefano protiv Italije, napred citiran, stav 187).
63. U pogledu dostupnosti, izraz „pravo“ treba tumačiti u njegovom materijalnom smislu, a ne formalnom. Stoga, činjenica da određeni propisi koji se odnose na ostvarivanje prava zaštićenih članom 1. Protokola br. 1 nisu objavljeni u službenim listovima u obliku predviđenom zakonom za donošenje zakonodavnih ili regulatornih instrumenata koji obvezuju građane i pravne osobe uopšteno ne sprečava da se takvi propisi smatraju pravom ako je Sud uveren da je javnost s njima upoznata na drugi način (vidi predmete ESLJP-a, Špaček, s.r.o., protiv Češke Republike, citirano gore, stavovi 57. - 60.).
64. Dalje sud podseća da kad su se ispitivali na temelju člana 1. Protokola br. 1, zakoni sa retrospektivnom primenom za koje je utvrđeno da predstavljaju zakonodavno mešanje ipak su bili u skladu sa zahtevom zakonitosti iz članka 1. Protokola br. 1 (vidi predmete ESLJP-a, Maggio i drugi protiv Italije, br. 46286/09, 52851/08, 53727/08, 54486/08 i 56001/08, presuda od 31. avgusta 2011, stav 60; Arras i drugi protiv Italije, br. 17972/07, presuda od 14 maja 2012, stav 81).

65. Mere kontrole upotrebe provedene na temelju zakona donesenih nakon nastanka činjenica koje dovode do mešanja, kao takve, nisu nezakonite (vidi predmet ESLJP-a, Saliba protiv Malte, br. 4251/02, presuda od 08 februara 2006, stavovi 39. - 40.) ako ti zakoni nisu doneseni posebno u svrhu uticaja na ishod pojedinačnog predmeta. Ni Konvencija ni njeni protokoli ne sprečavaju mešanje zakonodavne vlasti u postojeće ugovore s retroaktivnim učinkom (vidi predmet ESLJP-a Mellacher i drugi protiv Austrije, br. 10522/83; 11011/84; 11070/84, presuda od 19 decembra 1989, stav 50.; Bäck protiv Finske, br. 37598/97, presuda od 20 oktobra 2004, stav 68).
66. Međutim, u određenim okolnostima, retrospektivna primena zakonodavstva čiji je učinak lišavanje osobe postojeće „imovine“ koja je bila deo njegovog „vlasništva“ može predstavljati mešanje koje bi moglo narušiti pravičnu ravnotežu između zahteva opšteg interesa s jedne strane i zaštite prava na mirno uživanje „vlasništva“ s druge strane (vidi predmet ESLJP-a, Maurice protiv Francuske, br.11810/03, presuda od 06 oktobra 2005, stavovi 90. i 93).
67. Načelo zakonitosti podrazumeva i dužnost države ili druge javne vlasti da poštuje sudske naloge ili odluke donesene protiv nje (vidi predmet ESLJP-a Belvedere Alberghiera S.r.l. protiv Italije, br. 31524/96, presuda od 30 oktobra 2000, stav 56).
68. Na kraju, u predmetu Aliyeva i drugi protiv Azerbejdžana, ESLJP je takođe zaključio da kada se očigledno suprotstavljene odluke, a posebno odluke Vrhovnog suda, gde su doneli presude koje su sadržale suprotstavljene ocene o istoj situaciji u predmetima podnosilaca predstavke i u slučajevima koje su pokrenula druga lica, predstavljaju mešanje u pravo na mirno uživanje imovine ako nije dato razumno objašnjenje za razlike, takva mešanja se ne mogu smatrati zakonitim za svrhe člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju jer dovode do nedoslednih njihovih postupaka (vidi predmet ESLJP-a, Aliyeva i drugi protiv Azerbejdžana, br. 66249/16 66271/16 75978/16 77309/16 77691/16 1038/17 52821/17, presuda od 21 decembra 2021, stavovi 130-135).

(b) Primena opštih načela Propisano zakonom („prescribed by law“)

69. U vezi sa ovim kriterijumom, najpre primećujem da je do mešanja u pravo na mirno uživanje imovine došlo rešenjem A.br.2081/20 Osnovnog suda u Prištini od 11.02.2021. godine, koji je usvojio kao osnovan zahtev tužioca za odlaganje izvršenja odluka tuženih i suspendovao izvršenje licenci na neodređeni period sve dok Sud odluči konačnom sudskom odlukom u vezi sa tužbom tužilaca.
70. Primećujem da se u svom obrazloženju Osnovni sud pozvao na član 22., stav 2. Zakona br. 03/L – 202 o upravnim sporovima (ZUS) koji propisuje da: *„Po zahtevu tužioca, organ čiji se akt izvršava, odnosno organ nadležan za izvršavanje, može da odloži izvršenje do konačnog sudskog rešenja ako rešenje nanese štetu tužiocu koji teško bi mogao da se renovira a odlaženje nije protivno javnom interesu, niti odlaganjem ne nanese veća nenaknadiva šteta protivničkoj strani, odnosno zainteresovanom licu“*.
71. Dalje osnovi sud u obrazloženju takođe pozivao na član 22. 6., Zakona br. 03/L – 2020 u upravnim sporovima (ZUS) koji propisuje da: *„Tužilac može tražiti i od suda odlaganje izvršenje osporenog akta sve do donošenja sudskog rešenja prema stavu 2. istoga člana“*.
72. Dakle, Osnovni sud je prilikom odlaganje izvršenja odluka tuženih i suspendovao izvršenje licenci na neodređeni period pozvao na član 22., stav 2. Zakona br. 03/L – 202 o upravnim sporovima (ZUS) i član 6., Zakona br. 03/L – 2020 u upravnim sporovima (ZUS) navodeći ih kao pravni osnov za odlaganje izvršenja odluka tuženih i

suspendovao izvršenje licenci na neodređeni period sve dok Sud odluči konačnom sudskom odlukom u vezi sa tužbom tužilaca.

73. Ovo obrazloženje je podržano presudom [ARJ. UZVP. br. 74/2021] Vrhovnog suda koji je obrazložio; *Po članu 22., stav 2. Zakona o upravnim sporovima je određeno da po zahtevu tužioca, organ čiji se akt izvršava, odnosno organ nadležan za izvršavanje, može da odloži izvršenje do konačnog sudskog rešenja ako rešenje nanese štetu tužiocu koji teško bi mogao da se renovira a odlaženje nije protivno javnom interesu, niti odlaganjem ne nanese veća nenaknadiva šteta protivničkoj strani, odnosno zainteresovanom licu. Po članu 22., stav 6., navedenog zakona određeno je da: „Tužilac može tražiti i od suda odlaganje izvršenje osporenog akta sve do donošenja sudskog rešenja prema stavu 2. istoga člana“.*
74. Na osnovu gore navedenog, zaključujem da je do mešanja u mirno uživanje imovine podnosioca zahteva došlo odlukama redovnih sudova odnosno Vrhovnog Suda na osnovu važećeg zakona odnosno Zakona br. 03/L – 202 o upravnim sporovima koji je usvojen od strane Skupštine republike Kosovo i koji je u momentu odlučivanja bio na pravnu snagu.
75. Načelo zakonitosti takođe podrazumeva da su primenjive odredbe domaćeg prava dovoljno dostupne, precizne i predvidljive u svojoj primeni, u konkretnom slučaju u pitanju je zakon koji je izglasan na javnoj sednici Skupštine, koji je objavljen u službenom listu, koji je dostupan online na webu, Stoga sud zaključuje da je zakon bio dostupan podnosiocima zahteva i da su norme bile precizne i predvidive.
76. Mere kontrole upotrebe provedene na temelju zakona donesenih nakon nastanka činjenica koje dovode do mešanja, kao takve, nisu nezakonite (vidi predmet ESLJP-a, Saliba protiv Malte, br. 4251/02, presuda od 8. februara 2006. godine, stavovi 39. - 40.) ako ti zakoni nisu doneseni posebno u svrhu uticaja na ishod pojedinačnog predmeta. U konkretnom slučaju primećujem da osporeni zakon ima opšte dejstvo i nije ima za cilj uticaj na pojedinačni slučaj podnosioca zahteva već je delovao erga omnes i ima je za cilj da reguliše pravila upravnog postupka u celini.
77. Zaključujem da su mere kontrole korišćenja imovine, odnosno mera odlaganje izvršenja odluka tuženih i suspendovanje izvršenje licenci na neodređeni period donesene na osnovu članova 6. i 22. Zakona br. 03/L – 202 o upravnim sporovima. Takođe, očigledno da je odredba članova 6. i 22. Zakona br. 03/L – 202 o upravnim sporovima. opšte primenjive, da su bile važeće i na pravnoj snazi, da su iste bile dostupne i predvidive podnosiocu zahteva.
78. Zbog svega gora navedenog, utvrđujem da su odredbe Zakona bile predvidive jer su iste bile formulisane potrebnom jasnošću i tačnošću. Samim tim, Sud zaključuje da je mešanje u pravo na mirno uživanje imovine podnosioca zahteva koje je izvršeno osporenim odlukama redovnih sudova u ovom slučaju je izvršeno na osnovu zakona.

(3) dali je smetnja ili mešanja u mirno uživanje imovine imala legitiman cilj (javni interes)

79. Prema ESLJP-u, Svako mešanje u uživanje prava ili slobode priznatih Konvencijom mora imati legitiman cilj. Na isti način, u slučajevima koji uključuju pozitivnu dužnost, mora postojati legitimno opravdanje za neaktivnost države. Sam princip „pravične ravnoteže“ svojstven članu 1 Protokola br. 1 pretpostavlja postojanje opšteg interesa zajednice. Štaviše, treba ponoviti da različita pravila inkorporirana u član 1 nisu različita, u smislu nepovezanosti, i da se drugo i treće pravilo odnose samo na posebne slučajeve mešanja u pravo na mirno uživanje imovine. Jedan od efekata ovoga je da su

postojanje „javnog interesa“ koji se zahteva u drugoj rečenici, ili „opšteg interesa“ iz drugog stava, u stvari posledica principa izloženog u prvoj rečenici, tako da da mešanje u ostvarivanje prava na mirno uživanje imovine u smislu prve rečenice člana 1. takođe mora imati cilj u javnom interesu (vidi, predmete ESLJP-a Broniowski protiv Poljske, citiran gore stav 148; Könyv-Tár Kft i drugi protiv Mađarske, br. 21623/13, presuda od 18. marta 20198. godine, stav 45; Beyeler protiv Italije, citiran iznad, stav 111).

80. Lista svrha za koje bi mešanje ulazilo u okvir pojma javnog interesa široka je i može uključivati razne nove svrhe koje su predmet razmatranja javne politike u različitim činjeničnim kontekstima. Konkretno, odluka o donošenju zakona prema kojem se oduzima imovina ili o naknadama iz socijalnog osiguranja obično uključuje razmatranje političkih, društvenih i socijalnih pitanja (vidi predmete ESLJP-a, Bivši kralj Grčke i drugi protiv Grčke, citirano gore, stav 87; Vistiņš i Perepjolkins protiv Letonije, citiran gore, stav 106).
81. Prema sistemu zaštite uspostavljenom Konvencijom, na nacionalnim je vlastima da provedu početnu ocenu postojanja problema od javnog interesa koji zahteva mere lišavanja imovine ili mešanje u mirno uživanje „imovine“. I u tom, kao i u drugim područjima obuhvaćenim zaštitnim merama Konvencije, nacionalna tela uživaju veliku slobodu procene. Na primer, sloboda procene kojom zakonodavna vlast raspolaže pri sprovođenju društvenih i ekonomskih pravila široka je te će Sud poštovati procenu zakonodavne vlasti o tome što je „u javnom interesu“, osim ako ta procena nije očigledno bez razumne osnove (vidi predmet ESLJP-a, Béláné Nagy protiv Mađarske, napred citiran, stav 113).
82. Nadalje, pojam „javnog interesa“ nužno je širok (vidi predmet ESLJP-a, Vistiņš i Perepjolkins protiv Letonije citiran gora stav 106.; R.Sz. protiv Mađarske, br. 41838/11, presuda od 4 novembra 2013, stav 44.; Grudić protiv Srbije, br. 31925/08, presuda od 24. septembra 2012, stav 75). Sud obično poštuje tvrdnje država da je mešanje koje ispituje bilo u javnom interesu te je njegovo preispitivanje u tom pogledu manjeg intenziteta. Stoga, tvrdnja podnositelja zahteva da je određena mera u stvarnosti služila svrsi drugačijoj od one na koju se pozvala tužena država u kontekstu određenog predmeta pred Sudom retko ima ozbiljnih izgleda za uspeh. U svakom slučaju, Sudu je dovoljno da je mešanje u javnom interesu, čak i ako se taj interes razlikuje od interesa na koji se država izričito pozvala u postupku pred Sudom. U nekim je slučajevima Sud čak utvrdio svrhu po službenoj dužnosti (Ambruosi protiv Italije, br. 31227/96, presuda od 19 januara 2001, stav 28.; Marija Božić protiv Hrvatske, 50636/09, presuda od 24 aprila 2014, stav 58).
83. Kao rezultat tog poštovanja procene domaćih vlasti, retki su primeri situacija u kojima Sud nije utvrdio da postoji javni interes koji bi opravdao mešanje (vidi predmete ESLJP-a, S.A. Dangeville protiv Francuske, br. 36677/97, presuda od 16. jula 2022, stavovi 47. i 53. - 58. - propust vraćanja preplaćenog poreza; Rosenzweig i Bonded Warehouses Ltd. protiv Poljske, napred citiran stav 56. - poništenje dozvole za vođenje poslovanja podnositelja zahteva bez pozivanja na bilo kakve razloge od javnog interesa od strane vlasti u merodavnim odlukama).
84. Vraćajući se na konkretan slučaj najpre primećujem da je do mešanja u pravo na mirno uživanje imovine došlo rešenjem A.br.2081/20 Osnovnog suda u Prištini od 11.02.2021. godine, koji je usvojio kao osnovan zahtev tužioca za odlaganje izvršenja odluka tuženih i suspendovao izvršenje licenci na neodređeni period sve dok Sud odluči konačnom sudskom odlukom u vezi sa tužbom tužilaca.
85. Primećujem da u rešenju A.br.2081/20 Osnovni sud prilikom obrazlaganja javnog interesa naveo sledeće

“Iz predstavke zastupnika tužilaca od 02.02.2021. god., konkretno iz priloženih dokaza, kao što su fotografije za upoređivanje obale i korita reke pre i nakon izgradnje hidroelektrana 2010. – 2016. godine, i prikazi iscrpljene reke od 26.10.2020. god., Sud je utvrdio navode tužilaca da se izvršenjem spornih odluka tuženih uništavaju i prouzrokuje nepopravljiva šteta u izvorima vode za piće i navodnjavanje nanoseći tako štetu i biljnom i životinjskom svetu.

Sud je još jednom utvrdio da odlaganje izvršenja spornih odluka nije u suprotnosti sa javnim interesom i da je zahtev tužilaca da se štite izvori vode zakonit i pravičan iz činjenice što ovi izvori sadrže državni interes.

Nad tim činjeničnim stanjem, Sud je došao do zaključka da je svaki tužilac posebno i svi zajedno dali pouzdane, zakonite i dokazane i proverene argumente da bi se izvršenjem spornih odluka nanela nepopravljiva šteta tužiocima i građanima koje oni zastupaju, i polazeći iz tih razloga, Sud je utvrdio da su u potpunosti ispunjeni zakonski uslovi koji su propisani u članu 10., stav 1. Zakona o upravnim sporovima.“

86. Ovo obrazloženje je podržano presudom [ARJ. UZVP. br. 74/2021] Vrhovnog suda koji je obrazložio; *“Po mišljenju ovog suda, tužioci – predlagača su tužbom i dopisom od 02.02.2021. god. predstavili ubedljive dokaze koji utvrđuju činjenice da bi se izvršenjem odluke prouzrokovala šteta građanima koji su u svojim imovinama i koji žive u toj sredini u kojoj je predviđan rad tih hidroelektrana kojom bi se prilikom istima nanela nepopravljiva šteta. Ovaj sud je takođe utvrdio da izvršenje odluka do donošenja konačne merodavne odluke, ne bi bilo u suprotnosti sa javnim interesom i da odlaganje ne bi prouzrokovalo neki veliki gubitak za protivničku stranu, odnosno za zainteresovanu stranu. Na taj način bi se ujedno i ubuduće izbegle moguće posledice u slučaju da se na kraju sudskog postupka utvrdi da je bila protivna sa zakonom.“*
87. Na osnovu gore navedenog, primećujem da su redovni sudovi odnosno Osnovni sud i Vrhovni sud u svojim obrazloženjima pokušali da obrazlože da su odluke o odlaganju izvršenja odluka tuženih i suspendovanju izvršenja licenci na neodređeni period sve dok Sud odluči konačnom sudskom odlukom u vezi sa tužbom tužilaca, pokušali da donesu uz obrazloženje da štite javni interes i da pokušavaju da izbegnu nepopravljivu štetu koja bi mogla biti prouzrokovana *“građanima koji su u svojim imovinama i koji žive u toj sredini u kojoj je predviđan rad tih hidroelektrana kojom bi se prilikom istima nanela nepopravljiva šteta.“*
88. Podsećam da, državni organi uživaju široko polje slobodne procene kako u pogledu izbora sredstava primene, tako i u pogledu utvrđivanja da li su posledice primene opravdane u opštem interesu kako bi se postigao cilj datog zakona (vidi predmet ESLJP-a, Beyeler protiv Italije, citiran gore, stav 112).
89. Na kraju zaključujem da se na osnovu obrazloženja Osnovnog i Vrhovnog Suda može zaključiti da su težili legitimnom cilju i pokušali da obrazlože zaštitu javnog interesa mogućom nepopravljivom štetom koja može nastupiti za tužioce.. Stoga, zaključujem da su redovni sudovi težili legitimnom cilju prilikom donošenja osporenih odluka.

(4) dali je smetnja ili mešanje u mirno uživanje imovine bilo proporcijalno odnosno bilo srazmerno.

90. Kako bi bilo u skladu s opštim pravilom utvrđenim u prvoj rečenici prvog stava člana 1. Protokola br. 1, mešanje u pravo na mirno uživanje „imovine“, osim što mora biti propisano zakonom i u javnom interesu, mora postići „pravičnu ravnotežu“ između

zahteva opšteg interesa zajednice i uslova zaštite temeljnih prava pojedinca (vidi predmete ESLJP-a, *Beyeler protiv Italije*, citiran gore stav 107.; *Ališić i drugi protiv Bosne i Hercegovine*, *Hrvatske*, *Srbije*, *Slovenije* i *Bivše jugoslavenske republike Makedonije*, citiran gore, stav 108.).

91. Drugim rečima, u predmetima koji uključuju navodnu povredu člana 1. Protokola br. 1, Sud mora utvrditi je li zbog aktivnosti ili neaktivnosti države dotična osoba morala snositi ne srazmeran i prekomeran teret. Pri ocenjivanju usklađenosti s tim zahtevom, Sud mora sprovesti sveobuhvatno ispitivanje različitih interesa o kojima je reč, imajući u vidu činjenicu da je Konvencija namenjena zaštititi prava koja su „praktična i učinkovita“. U tom kontekstu treba naglasiti da je nesigurnost - bila ona zakonodavna, administrativna ili posljedica prakse koju primenjuju vlasti - faktor koji je potrebno uzeti u obzir pri ocenjivanju postupanja države (vidi predmet ESLJP-a, *Broniowski protiv Poljske*, citiran gore, stav 151.)
92. Potraga za ovom ravnotežom sadržana je u cijeloj Konvenciji te se odražava i u strukturi članka 1. Protokola br. 1 (vidi predmete ESLJP-a *Sporrong i Lönnroth protiv Švedske*, citirana gore, stav 69.; *Brumărescu protiv Rumunije*, br. 28342/95, presuda od 28. oktobra 1999, stav 78; *Saliba protiv Malte*, citiran gore, stav 36).
93. Pitanje je li postignuta pravična ravnoteža postaje relevantno tek nakon što se utvrdi da je predmetno mešanje bilo u javnom interesu, da je udovoljilo zahtevu zakonitosti i da nije bilo proizvoljno (vidi predmete ESLJP-a, *Iatridis protiv Grčke*, citiran gore, stav 58.; *Beyeler protiv Italije*, citiran gore, stav 107).
94. To je pitanje najčešće presudno za utvrđivanje je li došlo do povrede člana 1. Protokola br. 1. Sud obično provodi detaljnu analizu zahteva proporcionalnosti za razliku od nešto ograničenijeg preispitivanja toga je li mešanje bilo u javnom interesu.
95. Svrha testa proporcionalnosti jest prvo utvrditi kako je i u kojoj meri bilo ograničeno ostvarivanje prava podnosioca zahteva na koje pravo je uticalo mešanje kojem se prigovara te koje su štetne posljedice ograničenja nametnutog ostvarivanju prava podnosioca zahteva u njegovoj situaciji. Nakon toga, taj se uticaj upoređuje s važnošću javnog interesa zbog kojeg je došlo do mešanja.
96. ESLJP pri tom ispitivanju uzima u obzir brojne faktore. Ne postoji utvrđena lista tih faktora. Oni se razlikuju od jednog do drugog predmeta, ovisno o činjeničnom stanju predmeta i prirodi dotičnog mešanja. Faktori i činjenice koje sud uzima u obzir prilikom testa mogu biti sledeći: a) Proceduralni faktori, b) Odabir mera c) Materijalna pitanja relevantna za test pravične ravnoteže, d) Pitanja u odnosu na podnosioca zahteva e) Naknada za mešanje u vlasništvo kao element pravične ravnoteže i f) Zaključak u vezi pravične ravnoteže.

a) Proceduralni faktori

97. Iako član 1. Protokola br. 1. ne sadržava izričite proceduralne pretpostavke, tumači se tako da znači da se osobama pogođenim nekom merom koja predstavlja mešanje u njihovu „imovinu“ mora pružiti razumna prilika da svoje argumente iznesu nadležnim vlastima u svrhu delotvornog osporavanja tih mera, tvrdeći, ovisno o slučaju, da su nezakonite ili da predstavljaju proizvoljno i nerazumno postupanje (vidi predmete ESLJP-a, *G.I.E.M. S.R.L. i drugi protiv Italije*, br. 1828/06, presuda od 28 juna 2018, stav 302.; *AGOSI protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 9118/80, presuda od 24 oktobra 1986, stav 55. i 58. - 60).

98. Relevantno je pitanje jesu li vlasti pažljivo ispitalle glavne tvrdnje podnositelja zahteva (vidi predmete ESLJP-a, Megadat.com SRL protiv Moldavije, citirana gore stav 74.; Bistrović protiv Hrvatske, br. 25774/05, presuda od 31 avgusta 2007, stav 37).
99. Što se tiče proceduralnih faktora, Sud primećuje da je podnosilac zahteva imao mogućnost da osporava rešenje Osnovnog Suda i to najpre pred Apelacionim sudom i potom pred Vrhovnim Sudom tako da je podnosilac zahteva imao razumnu priliku da svoje argumente iznesu nadležnim vlastima u svrhu delotvornog osporavanja tih mera, tvrdeći, ovisno o slučaju, da su nezakonite ili da predstavljaju proizvoljno i nerazumno postupanje (vidi predmet ESLJP-a, G.I.E.M. S.R.L. i drugi protiv Italije, napred citiran, stav 302).
100. Međutim, primećujem da je podnosilac zahteva izneo detaljno razrađene navode u vezi sa: (i) nedostatkom aktivne legitimacije tužilačke strane; (ii) proizvoljnom primenom zakona i proizvoljnom ocenom činjenica u vezi sa tumačenjem i primenom člana 22. ZUS-a na okolnosti njegovog slučaja; (iii) navod o povredi prava na obrazloženu odluku, posebno u postupku koji je sproveden pred Vrhovnim sudom; (iv) navod o povredi prava na zaštitu imovine; i (v) navod o uvođenju privremene mere od strane Suda protiv odluka redovnih sudova o odlaganju izvršenja odluka MEŽS-a i RUE-a.
101. Povodom navoda o nedostatku aktivne legitimacije tužilačke strane, smatram da Vrhovni sud nije objasnio: (i) odnos između tužilačke strane i tužene strane; (ii) nije objasnio na koji način je tužilačkoj strani kao fizičkom licu povredeno neko pravo ili pravni interes; (iii) nije dao nikakvo objašnjenje na koji način tužilačka strana zaštićuje javni interes, s obzirom da isti kao takvi nisu legitimisani u skladu sa stavovima 1. i 2. člana 10. ZUS-a..
102. Povodom navoda o proizvoljnoj primeni člana 22. ZUS-a, smatram da u presudi Vrhovni sud postoji očigledan nedostatak ključnih objašnjenja o primeni člana 22. ZUS-a na okolnosti konkretnog slučaja zbog toga što: **(i)** Vrhovni sud nije odmerio ravnotežu između nenadoknadive štete koja bi se mogla naneti tužilačkoj strani u odnosu na nenadoknadivu štetu koja bi se mogla naneti podnosiocu zahteva, s obzirom na njegovo ulaganje u infrastrukturu hidroelektrana; **(ii)** zašto je odlaganje izvršenja odluka MEŽS-a i RUE-a u zaštiti javnog interesa, a nije u zaštiti javnog interesa ako bi se dozvolilo izvršenje odluka MEŽS-a i RUE-a s obzirom da hidroelektrane proizvode i pružaju obnovljivu električnu energiju za jedan deo građana u opštini Dečani; **(iii)** nedostaje obrazloženje sa objašnjenjem o tome zašto pravo tužilačke strane na zaštitu od nenadoknadive štete nadjačava pravo podnosioca zahteva takođe na zaštitu od nenadoknadive štete; i, **(iv)** zašto interes tužilačke strane predstavlja i javni interes i zašto isto ne važi i za podnosioca zahteva i za jedan deo stanovnika opštine Dečani koji se snabdevaju električnom energijom iz hidroelektrana koje je izgradio podnosilac zahteva.
103. Povodom navoda o povredi prava na obrazloženu odluku, smatram da podnosilac zahteva nije primio konkretan odgovor na konkretne i suštinske navode i da presuda Vrhovnog suda ne pruža garancije sadržane u članu 31. Ustava i članu 6. EKLJP, koje uključuju obavezu da sudovi daju dovoljno razloga za svoje odluke. Takođe smatram da sagledano u celini, Vrhovni sud nije našao pravičnu ravnotežu (*fair balance*) između parničnih stranaka u ovom postupku zbog toga što nije odgovorio ni na jedan od suštinskih navoda i argumenata podnosioca zahteva koji bi mogli da utiču na konačan ishod njegovog slučaja i na pravično upravljanje pravdom.
104. Povodom navoda o povredi prava na zaštitu imovine, smatram da Vrhovni sud nije dao nijedan odgovor ili obrazloženje na pitanja koja je pokrenuo podnosilac zahteva.

105. Iz svega gore navedenog ,zaključujem da tokom celog postupka pred redovnim sudovima podnosilac zahteva nije dobio adekvatne i obrazložene odgovore na glavna pitanja koje je tokom celog postupka podnosilac zahteva navodio, redovni sudovi nisu dovoljno pažljivo ispitale glavne tvrdnje podnosioca zahteva a koje su gore detaljno iznete. (vidi predmet ESLJP-a, Megadat.com SRL protiv Moldavije, citiran gore stav 74.; Bistrović protiv Hrvatske, citiran gore, stav 37).
106. Stoga, zaključujem da što se tiče proceduralnih faktora da je podnosilac zahteva imao razumnu priliku da svoje argumente iznesu nadležnim vlastima u svrhu delotvornog osporavanja tih mera, tvrdeći, ovisno o slučaju, da su nezakonite ili da predstavljaju proizvoljno i nerazumno postupanje. Međutim da u toku postupka redovni sudovi a posebno Vrhovni sud nisu dovoljno pažljivo ispitali glavne tvrdnje podnosioca zahteva.

b) Odabir mera

107. Jedan je od elemenata testa pravične ravnoteže je i pitanje jesu li postojale druge, manje nametljive mere koje su javne vlasti razumno mogle primeniti pri ostvarivanju javnog interesa. Međutim, moguće postojanje takvih mera samo po sebi ne čini sporno zakonodavstvo neopravdanim. Pod uslovom da zakonodavna vlast ostane unutar okvira svoje slobode procene, nije na Sudu da odredi je li to zakonodavstvo bilo najbolje rešenje za rešavanje problema ili je zakonodavna vlast svoje diskreciono ovlašćenje trebala primeniti drugi način (vidi predmete ESLJP-a, James i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, citirana gore, stav 51.; Koufaki i Adedy protiv Grčke, br. 57657/12, odluka od 07 maja 2013, stav 48.).
108. Relevantno može biti i pitanje je li se isti cilj mogao postići manje invazionim mešanjem u prava podnosioca zahteva i jesu li vlasti ispitali mogućnost primene tih manje nametljivih rešenja (vidi predmete ESLJP-a, OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos protiv Rusije, br. 14902/04, presuda od 08 marta 2012, stavovi 651. - 654.; Vaskrsić protiv Slovenije, br. 31371/12, presuda od 25 jula 2017 stav 83).
109. U slučaju pred sobom, smatram da je do mešanja u mirno uživanje imovine odnosno da je mera kontrole korišćenja imovine bila trenutna, koja je zahtevala prekid poslovne delatnosti podnosioca zahteva i da drugih mera alterantivnih mera nije bilo, , jer je posle odluke o odlaganju izvršenja odluka tuženih i suspendovanju izvršenja licenci na neodređeni period, podnosilac zahteva bio prinuđen da prekine svoju privrednu delatnost sa trenutnim efektom, suočavajući se pritom sa teškim i nesrazmernim teretom.
110. Stoga, zaključujem da drugih mera alterantivnih mera nije bilo, onih koje su , manje nametljive mere koje su javne vlasti razumno mogle primeniti pri ostvarivanju javnog interesa. Smatram da se isti cilj mogao postići manje invazionim mešanjem u prava podnosioca zahteva, kao i da vlasti nisu ispitali mogućnost primene tih manje nametljivih rešenja

c) Materijalna pitanja relevantna za test pravične ravnoteže

111. U određenim slučajevima test pravične ravnoteže uključuje pitanje je li država u dovoljnoj meri uzela u obzir posebne okolnosti predmeta, uključujući pitanje je da li su mere kontrole „imovine“ ili dela imovine uticale na vrednost ili pogodnosti dela koji nije obuhvaćen merama koji pripada podnosiocu zahteva (vidi predmete ESLJP-a, Azas protiv Grčke, br. 50824/99, presuda od 21 maja 2002, stavovi 51. - 53.; Interoliva ABEE protiv Grčke, br. 58642/00, presuda od 10 oktobra 2003, stavovi 31. - 33).

112. Primećujem da u konkretnom slučaju imamo u pitanju mere kontrole „imovine“, s obzirom da je podnosiocu zahteva suspendovana važeća licenca i dozvola za rad, ali nije bilo oduzimanja imovine, kao što su hidroelektrane ili oprema u njima kao i poslovni prostor podnosioca zahteva
113. Stoga, sud zaključuje da bez obzira što nje došlo do oduzimanja imovine već do mera kontrole „imovine“, podnosiocu zahteva odlukom o odlaganju izvršenja odluka tuženih i suspendovanju izvršenja licenci na neodređeni period, došlo je umanjena vrednosti delova imovine koji nije obuhvaćen merama, zato što su isti izgubili svoju osnovnu funkciju koju su imali dok je postojala licenca.

d) Pitanja u odnosu na podnositelja zahteva

114. Jedan je od značajnih faktora pri provođenju testa ravnoteže na temelju člana 1. Protokola br. 1 i pitanje je li podnosilac zahteva pokušao iskoristiti neku manjkavost ili rupu u pravnom poretku (vidi predmete National & Provincial Building Society, Leeds Permanent Building Society i Yorkshire Building Society protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 117/1996/736/933-935, presuda od 23 oktobra 1997, stav 109). Slično tome, u G.I.E.M. S.R.L. i drugi protiv Italije citiran gore stav 301., Sud je napomenuo da se stepen krivice ili nemara podnositelja zahteva ili, u najmanju ruku, odnos između njihovog ponašanja i predmetnog dela može uzeti u obzir kako bi se ocenilo je li oduzimanje bilo razumno.
115. Što se tiče ovog faktora iz spisa predmeta nema nikakvih informacija od nadležnih državnih organa niti od redovnih sudova da je podnosilac zahteva prekršio neku normu, bio kažnjavao ili pokušao da iskoristi neku manjkavost ili rupu u pravnom poretku. (vidi predmet ESLJP-a, OGIS-Institut Stanislas, OGEĆ Saint-Pie X i Blanche de Castille i drugi protiv Francuske, br. 42219/98 et 54563/00, presuda od 27 oktobra 2004, stavovi 69. i 71.).
116. Stoga, zaključujem da podnosilac zahteva nije pokušao iskoristiti neku manjkavost ili rupu u pravnom poretku, da mu nije utvrđena krivica ili nemara podnosioca zahteva da na nelegalan način koristi licencu kako bi sud ocenio da je mera kontrole korišćenja imovine bila neophodna.

e) Naknada za mešanje u vlasništvo kao element pravične ravnoteže

117. Uslovi naknade bitni su za ocenu pravične ravnoteže te, posebno, pitanja predstavlja li osporena mera ne razuman teret za podnosiocu zahteva (vidi predmete ESLJP-a, Sveti Manastiri protiv Grčke, br. 13092/87; i 13984/88, presuda od 09 decembra 1994 aplikacija stav 71.; Platakou protiv Grčke, br. 38460/97, presuda od 05 septembra 2001, stav 55.). Uzimanje imovine bez plaćanja iznosa razumnog u odnosu na njezinu vrednost obično će predstavljati ne razumno mešanje, a potpuni nedostatak naknade može se smatrati opravdanim na temelju članka 1. Protokola br. 1 samo u izuzetnim okolnostima.
118. Što je razumno zavisi će o okolnostima određenog predmeta, ali pri određivanju iznosa naknade primenjuju se široka sloboda procene. Ovlašćenje Suda za preispitivanje ograničena je na utvrđivanje je li izbor uslova naknade izvan slobode procene države u tom području (vidi predmet ESLJP-a, James i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, napred citiran, stav 54.). Sud će poštovati procenu zakonodavne vlasti u pogledu naknade za mešanja u pravo na mirno uživanje „imovine“ osim ako je očigledno bez razumne osnove (vidi predmet ESLJP-a Lithgow i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br 9006/80; 9262/81; 9263/81; 9265/81; 9266/81; 9313/81; 9405/81, presuda od 08 jula 1986, stav 122.).

119. U konkretnom slučaju, primećujem da je do mera kontrole imovine došlo bez ikakve naknade za podnosioca zahteva, Mere kontrole imovine bez plaćanja iznosa razumnog u odnosu na njezinu vrednost obično će predstavljati ne razumno mešanje, a potpuni nedostatak naknade može se smatrati opravdanim na temelju članka 1. Protokola br. 1 samo u izuzetnim okolnostima
120. Primećujem da se prema pravnim sistemima država ugovornica uzimanje imovine u javnom interesu bez plaćanja naknade tretira kao opravdano samo u izuzetnim okolnostima koje nisu relevantne za sadašnje svrhe. Što se člana 1 (P1-1) tiče, zaštita prava svojine koje ono pruža bila bi u velikoj meri iluzorna i neefikasna u odsustvu bilo kakvog ekvivalentnog principa. (vidi predmet ESLJP-a, Lithgow i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, napred citiran, stav 122).
121. Stoga, zaključujem da je do mešanja u mirno uživanje imovine podnosioca zahteva došlo bez plaćanja ikakve nadoknade podnosiocu zahteva, zbog toga nije postignuta „pravična ravnoteža” između zahteva opšteg interesa zajednice i zahteva zaštite osnovnih prava pojedinca.,

f) Zaključak u vezi pravične ravnoteže

122. Stoga, Ja kao sudija pojedinac u vezi faktora koji se uzimaju u obzir da bi se utvrdilo dali je bilo proporcionalnosti pri mešanju u pravo na mirno uživanje imovine podnosioca zahteva, zaključujem:
- a) da što se tiče proceduralnih faktora da je podnosilac zahteva imao razumnu priliku da svoje argumente iznesu nadležnim vlastima u svrhu delotvornog osporavanja tih mera, tvrdeći, ovisno o slučaju, da su nezakonite ili da predstavljaju proizvoljno i nerazumno postupanje. Međutim da u toku postupka redovni sudovi a posebno Vrhovni sud nisu dovoljno pažljivo ispitale glavne tvrdnje podnosioca zahteva.
 - b) da drugih mera alterantivnih mera nije bilo, onih koje su , manje nametljive mere koje su javne vlasti razumno mogle primeniti pri ostvarivanju javnog interesa. Smatram da se isti cilj mogao postići manje invazionim mešanjem u prava podnosioca zahteva, kao i da vlasti nisu ispitale mogućnost primene tih manje nametljivih rešenja
 - c) da bez obzira što nje došlo do oduzimanja imovine već mera kontrole „imovine“, podnosiocu zahteva odlukom o odlaganju izvršenja odluka tuženih i suspendovanju izvršenja licenci na neodređeni period, došlo je umanjena vrednosti delova imovine koji nije obuhvaćen merama, zato što su isti izgubili svoju osnovnu funkciju koju su imali dok je postojala licenca.
 - d) da podnosilac zahteva nije pokušao iskoristiti neku manjkavost ili rupu u pravnom poretku, da mu nije utvrđena krivica ili nemara podnosioca zahteva da na nelegalan način koristi licencu kako bi sud ocenio da je mera kontrole korišćenja imovine bila neophodna
 - e) da je do mešanja u mirno uživanje imovine podnosioca zahteva došlo bez plaćanja ikakve nadoknade podnosiocu zahteva, zbog toga nije postignuta „pravična ravnoteža” između zahteva opšteg interesa zajednice i zahteva zaštite osnovnih prava pojedinca.,

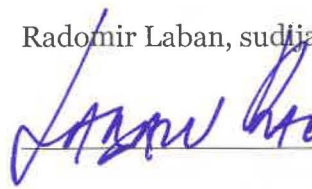
123. Podsećam na slučaj ESLJP-a, Megadat.Com SRL protiv Moldavije, u kojem je ESLJP ocenio da je mera koju su državni organi preduzeli protiv kompanije koja je pružala internet usluge, bila toliko stroga da je dotična kompanija bila prinuđena da zatvori posao i da proda svu svoju imovinu u veoma kratkom roku (vidi, slučaj ESLJP-a, Megadat.com SRL protiv Moldavije, citirano iznad, stav 69).
124. Na kraju, primećujem da je odlukom o odlaganju izvršenja odluka tuženih i suspendovanju izvršenja licenci na neodređeni period, bila trenutna i da nije previđala nikakvu kompenzaciju ili prelazni period koji bi omogućio podnosiocu zahteva da nastavi da obavlja svoju privrednu delatnost.
125. Sa svega napred navedenog, zaključujem da u svetlu preovlađujućih okolnosti slučaja i prethodno opisanih ocena, mešanje u mirno uživanje imovine u slučaju podnosioca zahteva nije bilo proporcionalno jer je isti imao legitimna očekivanja da će za period za koji je ima važeću licencu i dozvolu za rad, moći da obavlja svoju privrednu delatnost i da mirno uživa imovinu.
126. Samim tim, zaključujem da je osporenom odlukom presudom [ARJ. UZVP. br. 74/2021] Vrhovnog suda i rešenjem Osnovnog suda u Prištini – Odeljenje za upravne sporove A-U. br. 208/20 od 01.02.2021. godine kojima je doneta odlukom o odlaganju izvršenja odluka tuženih i suspendovanju izvršenja licenci na neodređeni period povređeno pravo podnosioca zahteva na mirno uživanje imovine, zagarantovano članom 46. Ustava i članom 1. Protokola br. 1 EKLJP.

(VI) Zaključak u vezi sa navodnim povredama prava podnosioca zahteva

127. Na osnovu gore navedenog, i uzimajući u obzir razmatranja tvrdnji podnosioca u njegovom zahtevu:
- I. SLAŽEM SE da su osnovani navodi podnosioca da mu je presudom [ARJ. UZVP. br. 74/2021] Vrhovnog suda od 28. jula 2021. godine povređeno pravo na pravično i nepristrasno suđenje zagarantovanih članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP na način kako je to obrazloženo u presudi.
 - II. SMATRAM DA su osnovani navodi podnosioca da je osporenom presudom [ARJ. UZVP. br. 74/2021] Vrhovnog suda od 28. jula 2021. godine i rešenjem Osnovnog suda u Prištini – Odeljenje za upravne sporove A-U. br. 208/20 od 01.02.2021. godine kojima je doneta odlukom o odlaganju izvršenja odluka tuženih i suspendovanju izvršenja licenci na neodređeni period povređeno pravo podnosioca zahteva na mirno uživanje imovine, zagarantovano članom 46. Ustava i članom 1. Protokola br. 1 EKLJP.
 - III. SMATRAM DA je trebalo proglasiti protivustavnim i rešenjem Osnovnog suda u Prištini – Odeljenje za upravne sporove A-U. br. 208/20 od 01.02.2021. godine.

Podudarno mišljenje podneo sudija;

Radomir Laban, sudija

Dana 05. oktobra 2022 godine u Prištini.

